

Bijlage 2 Veelgestelde vragen over het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Wat is een geopark?

Een geopark is een gebied waarin aardkundige waarden voorkomen. Aardkundige waarden zijn vormen in het landschap die het verhaal van hun ontstaan vertellen, bijvoorbeeld stuifduinen en stroomruggen op plaatsen waar vroeger rivieren stroomden.

Een geopark met een UNESCO-status bevat aardkundige waarden die internationaal gezien van bijzonder belang zijn. Daarnaast vindt UNESCO ook thema's als natuur, cultuur, geotourisme en educatie belangrijk. De UNESCO-status van een Geopark beoogt de geodiversiteit van het gebied te beschermen en de geologische geschiedenis in relatie tot de natuur en het cultureel erfgoed te vertellen.

Wat is het verschil tussen een geopark en werelderfgoed?

De filosofie achter geoparken is heel anders dan die achter werelderfgoed. Werelderfgoed richt zich in eerste instantie op bescherming en behoud, geoparken richten zich op duurzame ontwikkeling. Duurzaam daarbij in de zin van PPP (people, planet, profit/prosperity).

Gaat het gebied op slot als het een UNESCO Global Geopark wordt?

Nee. De provincie Utrecht heeft de juridische consequenties van de status UNESCO Global Geopark laten onderzoeken door advocatenkantoor Van Benthem en Keulen.

Samengevat concludeert Van Benthem en Keulen dat UNESCO voor geoparken geen nieuwe (juridische) beschermingscategorie vereist. De beschermingswaardige onderdelen van een gebied (geosites/hotspots) moeten echter wel juridische beschermd worden. Bestaande beschermingscategorieën in bijvoorbeeld de provinciale verordeningen kunnen hiervoor gebruikt worden. De keuze van de geosites kan door de betrokken partijen in het voortraject worden gemaakt.

De volledige conclusie van Van Benthem en Keulen is opgenomen aan het einde van dit document.

Welke geoparken zijn er nog meer?

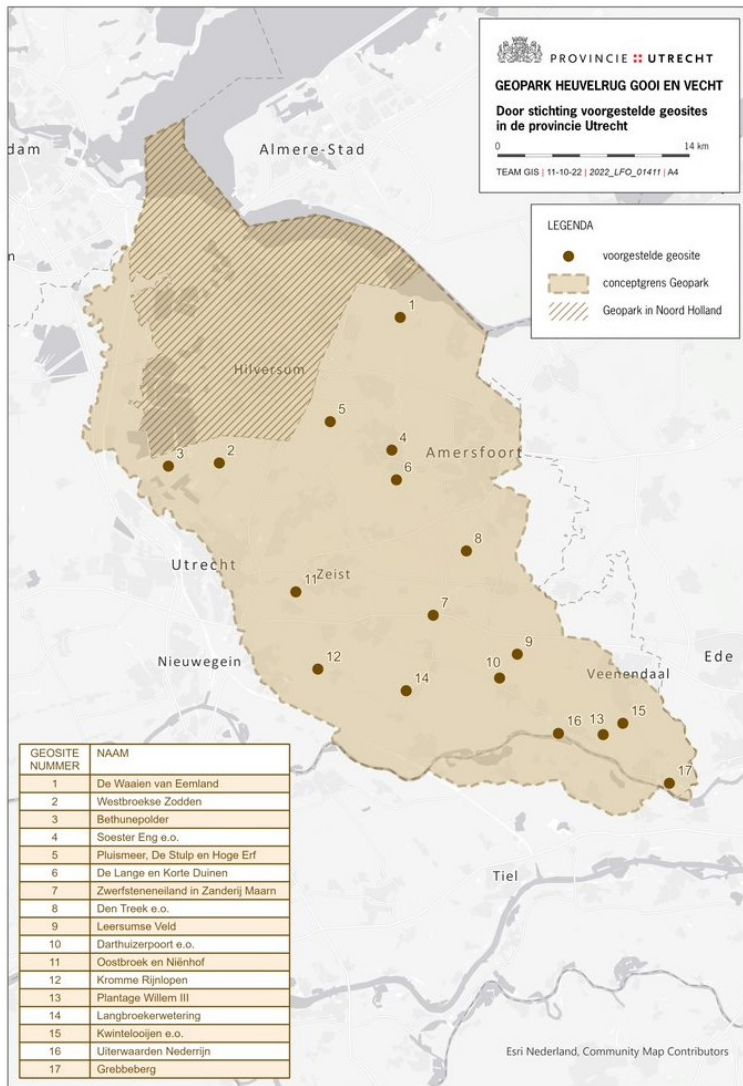
Op dit moment zijn er 177 geoparken in 46 landen. Voorbeelden zijn het Müllerthal in Luxemburg, Black Country in het Verenigd Koninkrijk en de Vulkaaneiffel in Duitsland. In Nederland is er één UNESCO Global Geopark: de Hondsrug. Dit gebied ligt in de provincies Drenthe en Groningen.

Er zijn in Nederland nog een aantal andere initiatieven. Het geoparkinitiatief Schelde Delta is daarvan het verst in de ontwikkeling. Vlaanderen en de provincies Noord-Brabant en Zeeland dragen hier actief aan bij.

In het buitenland zijn ook geoparken die een soortgelijke filosofie hebben als de UNESCO Global Geoparks, maar niet voor die officiële status gaan. In Nederland geldt dat voor het initiatief Oer-IJ (www.oerij.eu).

Wat is het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht?

Een enthousiaste groep inwoners van het gebied (georganiseerd in een stichting) heeft de ambitie opgevat om de Heuvelrug, het stuwwallengebied van het Gooi en brede randzones op de kaart te zetten als UNESCO Global Geopark. Het centrale thema van het geopark is "water": de Utrechtse Heuvelrug wordt omringt door landschappen waarin water op heel verschillende manieren een rol speelt. De voorlopige gebiedsbegrenzing, met de door het geopark voorgestelde geosites in de provincie Utrecht, is opgenomen in het bijgevoegde kaartje.

Wat vindt het Nederlands Forum UNESCO Global Geoparks van het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht?

Het Nederlands Forum UNESCO Global Geoparks (NFUGG) heeft als doel de Nederlandse bijdrage aan UNESCO Global Geoparks te coördineren. Het NFUGG heeft in 2018 een advies uitgebracht, waarin de kansrijkheid van de Nederlandse geoparkinitiatieven wordt beoordeeld. Het Forum geeft aan dat zij de initiatieven voor een geopark Schelde Delta en een geopark Heuvelrug met brede randzones kansrijk acht. De andere initiatieven waren (op dat moment) minder kansrijk.

Hoe zit het met de betrokkenheid bij het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht?

De Stichting Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht heeft inmiddels ruim 60 partners en sympathisanten. Onder deze partners zijn de drie betrokken waterschappen en zes gemeenten. Een overzicht is hier te vinden: <https://www.geopark-heuvelrug.nl/wp-content/uploads/Partners.pdf>

Van gemeenten, waterschappen, provincies en fondsen heeft de stichting in totaal circa €150.000 subsidie ontvangen voor onder andere onderzoek en het uitgeven van boeken en kaarten over het gebied.

Samenvattend zijn er veel partijen enthousiast over het initiatief. Ook de provincies zien positieve aspecten. De consequenties van het instappen in een UNESCO-traject zijn echter groot en nog moeilijk precies in te schatten. Als de overheden niet instappen, kan de stichting niet zelfstandig de status verkrijgen.

Wat gaat het kosten?

Een inschatting van de kosten is op dit moment moeilijk te maken. UNESCO werkt met een "Self-Evaluation Checklist for aspiring UNESCO Global Geoparks" waarmee gebieden die de ambitie hebben UNESCO Global Geopark te worden, kunnen verkennen wat hiervoor nog moet gebeuren. Aan veel aandachtspunten van UNESCO zal zonder of met beperkte inspanning voldaan kunnen worden. Maar er is ook nog werk te doen. Te denken valt aan het opzetten van een informatie-infrastructuur met bijvoorbeeld een informatiecentrum of museum. Waarschijnlijk is dit te koppelen aan een bestaande locatie, maar de hoogte van de meerkosten is lastig in te schatten.

Er zijn wel een aantal referentiebedragen op een rijtje gezet:

- *Geopark Hondsrug*

De Hondsrug is sinds 2013 UNESCO Global Geopark. De kosten om te komen tot benoeming waren circa €2.000.000 over drie jaar, waarvan €1.000.000 afkomstig was van Europese middelen, €500.000 van provinciale middelen, €250.000 van gemeenten en €250.000 van overige bronnen. De jaarlijkse begroting van Geopark de Hondsrug is nu €400.000, waarvan circa de helft wordt gefinancierd door de provincie Drenthe. **De zeven gemeenten en het recreatieschap betalen ieder €25.000. Dit wordt gebruikt voor het financieren van het projectbureau (2,8 FTE = €290.000) en middelen (€100.000). Daarnaast werkt de beleidsmedewerker van de provincie Drenthe circa 16 uur per week aan het geopark.**

- *Geoparkinitiatief Scheldedelta*

Bij het geoparkinitiatief de Scheldedelta zijn 5 provincies betrokken, drie in België en twee in Nederland (Zeeland en Noord-Brabant). Iedere provincie draagt 1 à 1,5 FTE bij, en daarnaast secretariële ondersteuning. Daarnaast is er een werkbudget van €50.000 per provincie per jaar beschikbaar. Ambtelijk wordt aangegeven dat dit budget krap is.

- *Website UNESCO*

Op de website van UNESCO staan "Frequently asked questions about UNESCO Global Geoparks". Hierin is het volgende opgenomen:

How much does it cost to create and run a UNESCO Global Geopark? Costs will vary depending on local conditions and the organization hosting the aspiring UNESCO Global Geopark, if pre-existing structures can be used or if the Geopark is constructed from zero. On average, 700,000 – 1 m €. Cost to become a UGGP, for English Riviera application £ 20,000. When the applicant can build the Geopark on an existing structure, this can reduce the overall costs. Costs also depend on the physical size of the territory, geological diversity, availability of infrastructure, number of projects and staff. Once an area has obtained the UGGP label, secured, 1,500 €/y to the GGN, running cost 50,000-2,4m €/y, depending the country and local conditions of the site.

Conclusie van het onderzoek van Van Benthem en Keulen over de juridische consequenties van de status UNESCO Global Geopark

Beperkt de status UNESCO Global Geopark ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied, nu of in de toekomst en, zo ja, waaruit bestaat die beperking?

Unesco vereist voor geoparken geen nieuwe (juridische) beschermingscategorie. Maar om de status van geopark te kunnen krijgen en behouden, moeten de beschermenswaardige onderdelen van een gebied, wij noemen dit de 'hotspots' (=geosites, KvdB), echter wel juridisch bescherming genieten. Een gebied dat onvoldoende beschermd wordt, loopt (namelijk) het risico dat de status van geopark niet verkregen of behouden kan worden.

De toekenning van een geoparkstatus hoeft dus geen wijziging in de bestaande 'juridische status' te betekenen. Omdat Unesco niet voorschrijft dat geoparken een exclusieve beschermingscategorie zijn, vloeit daaruit inziens uit voort dat de 'hotspots' ook beschermd kunnen worden met de bestaande wettelijke kaders die (weliswaar met andere motieven) op een 'hotspot' rust.

Geoparken worden op dit moment niet direct beschermd in de huidige Nederlandse wetgeving. Dit brengt met zich, dat de 'hotspots' van een geopark passende bescherming op provinciaal- en gemeentelijk niveau zullen moeten krijgen. Samenwerking tussen de stakeholders is daarbij belangrijk. Dit begint volgens ons al met een gedeelde opvatting over welke delen van het geopark op welke wijze beschermd moeten worden.

Bij de bescherming kan gekozen worden voor een 'hotspot-benadering' waarmee alleen de ('defining geological heritage sites', dus de beschermenswaardige onderdelen van een gebied) worden beschermd met bestaande of nieuwe regels. Er kan ook voor gekozen worden om een gebiedsdekkende regeling in te stellen. De keuze tussen deze mogelijkheden is een beleidsmatige en geen juridische.

Het antwoord op de vraag of de status Unesco Global Geopark de ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied zal beperken, is – gelet op het voorgaande – dus afhankelijk van de opvatting welke delen van het geopark naar het oordeel van de provincie beschermenswaardig zijn en de keuze over de wijze van bescherming daarvan (hotspot of gebiedsdekkend).

Opmerking verdient verder dat dit advies is geschreven naar de huidige stand van het recht. Een toekomstige verandering van de eisen die Unesco aan een geoparkstatus stelt is – mede gelet op de doorlooptijd van een nominatietraject (5-8 jaar) – niet uitgesloten.